

Metodická doporučení pro mapování a značení doupných a odumírajících stromů v hospodářských lesích

Cílem programu je vyhledávání a značení stromů, které zůstanou v lesních porostech k dožití a úplnému rozpadu. Program může být realizován v lesích kdekoli na území ČR po předchozí dohodě s vlastníkem pozemku, resp. hospodařícím subjektem. Na domluvě závisí i bližší podmínky realizace projektu. Doporučujeme zdůraznit, že není v silách mapovatelů označit všechny stromy, které by bylo vhodné zachovat. Neoznačené stromy tudíž nejsou vždy automaticky vhodné („odsouhlasené“) k těžbě. **Souhlas vlastníka a dohodnuté podmínky značení (zejména počet stromů/ha) musí být součástí přihlášky projektu!**

Pro značení budou přednostně s použitím lesnických porostních map vybírány nejstarší porosty a porosty, které se nacházejí v projektech těžební činnosti pro nejbližší roky – zejména ty, ve kterých je v plánu předvýtní probírka. Mějme na paměti, že většina značek je čitelná po dobu max. 8–10 let a v později těžných porostech by neobnovené značení nemuselo zůstat zachováno. Lze značit operativně spolu se značením těžeb. Značení neprovádíme v maloplošných zvláště chráněných územích (nemělo by zde k rozsáhlejší těžbě docházet). Nelze značit v bezprostřední blízkosti turistických tras a frekventovaných lesních cest, elektrického vedení, staveb apod., a to do vzdálenosti odpovídající dvojnásobné výšce porostu. Doporučujeme se s porosty předem alespoň rámcově seznámit přímo v terénu a nevycházet při jejich výběru jen z mapových podkladů. Před vlastním značením je vhodné si určit rozlohu porostu a z toho vypočíst maximální možný počet označených stromů. V místech, kde je to možné, se ukázalo jako vhodné praktikovat skupinový výběr, avšak rovnoměrně rozložený po ploše (tj. např. 3–4 stromy označené blízko sebe, pak delší dobu nic a pak zase menší skupinka stromů).

Pozornost věnujeme nejen stromům s dutinami, ale také stromům s počínající hnilobou, v nichž se dutina teprve začíná tvořit (záleží na domluvě s vlastníkem, resp. hospodařícím subjektem), odumřelým stromům, pahýlům a spadlým kmenům. Dále značíme stromy s hnízdy větších a vzácnějších druhů ptáků (např. čáp černý, dravci, krkavec). Značení lze provádět celoročně, v porostech s bohatě vyvinutým keřovým patrem (např. lužní lesy) doporučujeme mapovat ještě před plným olistěním.

Stromy značíme ihned po jejich objevení plným rovnostranným trojúhelníkem světle modré barvy (vrcholem nahoru) o délce strany nejméně 12 cm (větší značky vydrží déle) ve výšce cca 130 cm nad zemí. Počet a vzdálenost trojúhelníků na stromě závisí na jeho obvodu (nejčastěji 2–3 rovnoměrně rozmístěné po obvodu kmene). Alespoň nad jeden trojúhelník napíšeme (barvou, trvanlivost číslování např. fixem na textil je podstatně nižší) pořadové číslo v rámci lesního dílce (velikost čísla stačí cca 7 cm). Před nátěrem je potřeba očistit a ohladit kůru (podle druhu stromu např. nožíkem, hrubým kartáčem, smirkovým papírem, rašplí, event. pořízem). Značky umísťujeme pokud možno na místa, která budou chráněna před vlivy povětrnosti a přímým deštěm či stékáním dešťové vody (např. na závětrnou či skloněnou stranu stromu apod.). U mrtvých stromů s oloupávající se kůrou značíme na holé dřevo.

Ke značení doporučujeme použít syntetickou univerzální vrchní barvu na natírání štětcem (osvědčila se např. značka Balakryl nebo Universal Syntecol SU 2013, modrá, světlá, odstín 4400). Barvu již neředíme (silnější vrstva hustší barvy déle vydrží a méně stéká) a nátěr po chvíli opakujeme (např. po vyznačení všech trojúhelníků na stromě nebo po natření dalšího stromu). Vrstva barvy by měla být alespoň tak silná, aby pod ní neprosvítala kůra. Alternativně lze používat rychleschnoucí akrylátové spreje na dřevo (např. zn. Tech Solution). Při značení lze použít šablonu (zejména při značení sprejem; je však třeba dbát na to, aby se barva ze šablony později nezačala otiskovat na strom). Při značení vždy dáváme pozor, aby barva nestékala po kůře. V případě potřeby začistíme okraje nebo seškrábeme přebytečnou barvu.

Označené stromy zakresluje do lesnických porostních map v měřítku 1:10 000 nebo podrobnějších (křížkem s uvedením pořadového čísla), lze doplnit souřadnicemi GPS. V průběhu mapování doporučujeme být v kontaktu s revírníkem a po skončení prací lokalitu znovu navštívit a zkontrolovat stav označených stromů a nátěru (nejlépe po těžební sezóně během zimy) a v případě nutnosti značení obnovit. **Dbáme na to, aby se způsobem značení stromů byli obeznámeni pracovníci těžářské firmy!** V dalších letech je kromě stavu značení možné kontrolovat např. obsazenost dutin živočichy (obsazená dutina je názorným příkladem smysluplnosti mapování). **Výstupy z mapování je nezbytně nutné předat hospodařícímu subjektu!**

Vysvětlivky k vyplňování formuláře pro evidenci označených stromů:

K. ú. – katastrální území obce, v níž mapování probíhá

Číslo dílce – v porostní mapě velkými písmeny, uvádíme spolu s číslem oddělení (303G aj.)

Č. stromu – číslo stromu v porostu (v jednotlivých dílcích číslujeme vždy znovu od jedničky)

Stáří porostu – stáří porostu v porostní mapě (uvedeno v desítkách let)

Druh – druh stromu

Počet dutin – počet dutinových otvorů

Velikost dutiny – V (velká = datlí), S (žluní, strakapoudí), P (přirozená = nevydlabaná)

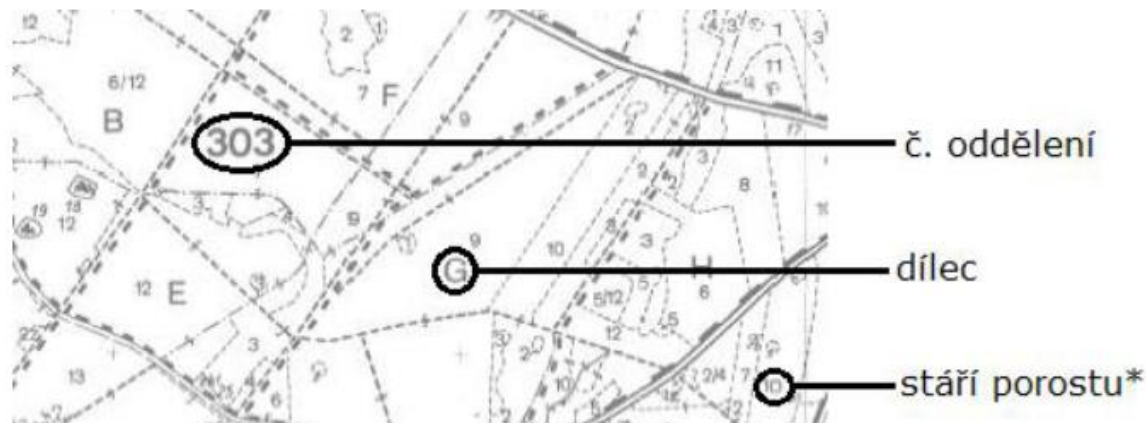
Výška dutiny – přibližná výška dutiny nad zemí

Orientace dutiny – orientace dutiny ke světovým stranám

Obvod stromu – obvod stromu v prsní výšce (cca 130 cm nad zemí); lze snadno změřit např. provázkem s uzlíky v určitých vzdálenostech

Poznámka – např. druh živočicha, který dutinu obsadil; * **povinně** uvést důvod proč byl strom označen (pahýl, hnízdo ptačího druhu – kterého), nejedná-li se o doupný strom

Ukázka porostní mapy:

* označení porostní skupiny, stáří porostu je v mapě uvedeno v desítkách let

Legendu k porostní mapě je možné najít na následujících odkazech:

<https://hul.mendelu.cz/teorie-cviceni-hul-i/rozdeleni-lesa/mapove-znacky/>

<https://hul.mendelu.cz/wp-content/uploads/2020/12/znacky.jpg>

